

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г.Шевченка

**Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського**

Кафедра історії України, археології та краєзнавства

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Завідувач кафедри
А.М. Острянко
(підпис) (прізвище та ініціали)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ –
ПОЧАТКУ ХХІ СТ.**

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма 032 Історія та археологія

2020 – 2021 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Протокол № 1 від “01” вересня 2020 року.

Розробники: Гринь Олена Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Історія України другої половини ХХ – початку ХХІ ст.» полягає у поглибленні у здобувачів вищої освіти теоретичних та практичних знань і компетентностей з фундаментальної дисципліни «Історія України другої половини ХХ – початку ХХІ ст.»; опануванні та застосуванні ключових теоретико-методологічних засад і методів вивчення та інтерпретації історичного минулого України; формуванні патріотичного світогляду, активної соціальної та громадянської позиції.

Завдання навчальної дисципліни:

- поглиблення здобутих у середніх навчальних закладах знань про історичний поступ України;
- розвиток навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного процесу;
- формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті;
- виховання національної і громадської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів гуманізму;
- оволодіння практичними навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою;
- вироблення умінь правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень;
- виховання любові та поваги до української культури, звичаїв, традицій, історичного минулого;
- вироблення наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого.

Предметом вивчення є суспільно-політичний, економічний та національно-культурний розвиток України з 1945 р. – по сьогоднішній день

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. Історія українських земель у 1945 – 1991 рр.
2. Історія України у 1991 р. – на початку ХХІ ст.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3,5	3,5
Кількість годин:	105	105
- лекції	26	12
- практичні / семінарські	20	8
- лабораторні	-	-
- індивідуальні завдання	-	-
- самостійна робота здобувач освіти	59	85

Статус навчальної дисципліни – нормативна.

Передумови для вивчення дисципліни. Вивчення раніше «Історії України першої половини ХХ ст.».

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та фахові компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Історія України другої половини ХХ – початку ХХІ ст.»

Загальні (шифри зазначені згідно освітньо-професійної програми):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 03 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 04 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 06 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 08 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 09 Здатність бути критичним і самокритичним.

Фахові (шифри зазначені згідно освітньо-професійної програми):

СК 01 Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 02 Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 04 Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 05 Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 08 Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 09 Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 13 Здатність визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людської цивілізації, основні етапи її становлення.

СК 14 Здатність визначати загальні закономірності та особливості історичного розвитку країн світу, визначати місце історії України у контексті світової історії.

Програмні результати навчання (шифри зазначені згідно освітньо-професійної програми):

ПРН 01 Уміння аналізувати й розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері професійної діяльності або навчання.

ПРН 02 Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

ПРН 03 Розуміння й використання основних сучасних термінів і положень історичних наук та методики їх викладання, а також здатність аналізувати, порівнювати і класифікувати результати діяльності науковців різних напрямків і шкіл. Знання та розуміння історіографії для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.

ПРН 04 Уміння використовувати методологію історії як науки, характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між окремими подіями та явищами на підставі критичного аналізу історичних джерел, інтеграції їх змісту, визнання й сприйняття різноманітності їх оцінок.

ПРН 05 Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 06 Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 07 Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 08 Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 11 Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 13 Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 15 Застосовувати набуті спеціальні компетентності на широкому громадсько-політичному та суспільному рівнях, аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві.

Критерії оцінювання результатів навчання

а) робота на практичному занятті

Усна відповідь, доповідь, виконання завдань
на практичному занятті

до 5 балів

Активність (доповнення, запитання)

1 бал

б) самостійна робота	до 5 балів
в) модульна контрольна робота (тестове завдання)	до 5 балів
г) творча робота	до 5 балів

Відповідь на семінарському занятті оцінюється за наступними критеріями:

5 балів – здобувач освіти у повному обсязі опрацював програмовий матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати історичну інформацію, здатний презентувати власне розуміння, оцінку історичних явищ, має досить міцні навички роботи з історичною картою.

4 бали – здобувач освіти вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників, посібників історичних документів; може дати порівняльну характеристику історичних явищ, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнювати та застосовувати набуті знання.

3 бали – здобувач освіти загалом самостійно відтворює програмовий матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє історичні терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

2 бали – здобувач освіти за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито

1 бал – здобувач освіти має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі дати, головний зміст матеріалу не розкрито.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Структура та тематичний план навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія українських земель у 1945–1991 рр.

Тема 1. Українські землі у другій половині 1940-х – 1953 рр.

Вихід УРСР на міжнародну арену (1944–1945 рр.) Утворення Наркомату закордонних справ УРСР. Участь України у роботі ООН та інших міжнародних організаціях.

Становище України по закінченні радянсько-німецької війни. Демографічні наслідки. Матеріальні збитки. Стан народного господарства. Відбудова промисловості у роки першої повоєнної п'ятирічки (1946 – 1950). Повсякденне життя міського та сільського населення.

Становище сільського господарства. Методи експлуатації українського селянства у 1944–1953 рр. Голод 1946 – 1947 рр. в Україні. Штучний характер голоду. Масштаби та наслідки голоду.

Культ особи Й. Сталіна й суспільне життя країни, республіки. Кампанії, пов'язані з викриттям “ворогів народу”: генетиків, філологів, істориків, медиків. Л. Каганович на Україні (1947 р.) Ждановщина. Боротьба з “націоналізмом” та “космополітизмом” у 40-ві рр. у республіці. Духовне життя в Україні у другій половині 40-х – першій половині 50-х рр. Лисенківщина. Вплив культу особи на гуманітарні науки.

Тема 2. Західна Україна у другій половині 40-х – на початку 50-рр. ХХ ст.

Загострення політичної ситуації в Західній Україні наприкінці та по закінченні війни. Методи боротьби ОУН – УПА в ці роки. Етапи збройної боротьби ОУН – УПА з радянською владою. Зміна тактики боротьби УПА проти радянської влади у регіоні у 1947 р. Репресивні дії радянських каральних органів. Ліквідація греко-католицької церкви. Львівський церковний собор 1946 р. А. Шептицький, Й. Сліпий. Депортації місцевого населення.

Обливість проведення колективізації на території Західної України. Спротив Української Повстанської Армії. Наслідки колективізації для населення західних областей УРСР. Індустріалізація і культурна революція західних областей України.

Становище українців у контексті радянсько-польських відносин. Етапи переселення українців. Проблема етнічного українського населення Закерзоння. Акція “Вісла” (1947 р.)

Тема 3. Україна за доби “відлиги” (1953 – 1964 рр.).

Липневий (1953 р.) Пленум ЦК КПРС. Кадрова політика М. Хрущова. ХХ з'їзд КПРС та його значення для України. Викриття культу особи Сталіна. Демократизація суспільно-політичного життя республіки.

Розвиток народного господарства в другій половині 50-х – першій половині 60-х рр. Соціально-економічні реформи М. Хрущова. Перехід до управління промисловістю за територіальним принципом (1957 р.) Раднаргоспи. Будівництво гідроелектростанцій на Дніпрі. Курс на хімізацію

народного господарства та його наслідки.

Особливості процесу реабілітації політичних в'язнів в УРСР. Підвищення матеріального добробуту населення України. Непослідовність та половинчатість реформ хрущовської доби.

Передача Криму УРСР у 1954 р.: причини, історичне значення.

Тема 4. Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст.

Особливості соціально-економічного розвитку УРСР. Пошуки шляхів прискорення розвитку економіки і соціальної сфери. Рішення вересневого (1965 р.) Пленуму ЦК КПРС. Економічні реформи 60-х років, причини їх незавершеності. Наростання застійних та кризових явищ у соціально-економічному розвитку республіки. Спад зростання валового суспільного продукту, рівня виробництва продукції промисловості республіки, продуктивності праці. Наростання екологічних проблем.

Становище сільського господарства УРСР. Спроби розробки аграрної політики на березневому (1965 р.) Пленумі ЦК КПРС. 1966–1970 рр. – восьмий п'ятирічний план розвитку народного господарства та його наслідки для сільського господарства. Причини невдачі реформування сільського господарства. Продовольча програма (1982 р.) та її нереалізованість. Соціальні, демографічні та національні проблеми села.

Суспільно-політичне життя в Україні. Доктрина “розвинутого соціалізму”. П. Шелест. В. Щербицький. Конституція УРСР (1978 р.) Національна політика в Україні. Абсолютизація категорій “радянський народ”. Активізація процесу русифікації. Маланчуківщина.

Шістдесятники та їхня роль у піднесенні української культури та поживленні громадського життя. Клуби творчої молоді “Пролісок”, “Сучасник”. Л. Костенко, А. Горська, В. Симоненко, І. Дзюба. Акція протесту під час презентації фільму С. Параджанова “Тіні забутих предків” (вересень 1965 р.). Ідеологічний наступ на українських шістдесятників

Українські дисиденти. Течії та особливості дисидентського руху в Україні. Методи боротьби. Український самвидав. І. Дзюба: “Інтернаціоналізм чи русифікація”, Є. Сверстюк: “Собор у риштуванні”. “Український вісник”.

Правозахисний рух. В. Чорновіл: “Правосуддя чи рецидиви терору”, “Лихо з розуму”. Утворення Української Гельсінської групи та наслідки її діяльності. Діяльність правозахисників за кордоном. Політичні репресії 60-х–80-х рр. ХХ ст. М. Руденко, Ю. Литвин, В. Стус, П. Григоренко, Л. Лук'яненко та ін. Причини поразки та історичне значення дисидентського руху в Україні.

Тема 5. Культура та освіта України в 50 – 80-х рр. ХХ ст.

Вплив політики русифікації на розвиток освіти. Скорочення мережі українських шкіл. Загальноосвітня, середня спеціальна і вища школа. Закон “Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР” (1958 р.) Запровадження положень закону та його

наслідки в Україні. “Основи законодавства СРСР та союзних республік про народну освіту” (1972 р.) Директива Міністерства освіти СРСР “Удосконалення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах республік” (1978 р.) Хиби та досягнення середньої спеціальної та вищої школи.

Наука. Діяльність Академії наук УРСР. Створення інституту кібернетики (В. Глушков), інституту електрозварювання (Б. Патон). Діяльність М. Амосова. Розвиток гуманітарних та природничих наук. Становище історичної науки. Видання багатотомної “Історії міст і сіл УРСР”.

Розвиток образотворчого мистецтва. Радянська українська школа живопису. М. Божій, О. Лопухов, В. Бородай. Діяльність І. Гончара. Творчість К. Білокур. Монументальне мистецтво, скульптурні рельєфи А. Рибачука. Особливості розвитку кінематографу. Діячі української культури у протистоянні з радянською владою.

Тема 6. Україна на шляху до незалежності (1985–1991 рр.)

Перебудова в СРСР. Гласність. Демократія. Реформа політичної системи.

Квітневий (1985 р.) Пленум ЦК КПРС. Причини відставання республіки від перебудовних процесів у СРСР.

Суперечності в здійсненні соціально-економічних перетворень. Нові форми господарювання. Розвиток кооперативного руху.

Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Спорудження реакторів Чорнобильської АЕС: вибір майданчика для будівництва об’єкта, виконання будівельних робіт, запуск в експлуатацію кожного з реакторів. Аварія на Чорнобильській АЕС: причини та подія. Реакція влади на події у Чорнобилі. Демографічні наслідки катастрофи. Екологічна ситуація в Україні. Соціально-економічні та політичні наслідки Чорнобильської катастрофи. Спорудження об’єкту “Укриття”. Уроки аварії на Чорнобильській АЕС.

Формування опозиційних радянській владі сил. Причини і наслідки страйків шахтарів (1989 р., 1990 р.), рух зелених, діяльність Української Гельсінської Спілки, громадських об’єднань та товариств. Народний Рух України за перебудову у суспільно-політичному житті республіки. Програма, соціальна база. Український культурологічний клуб, товариство “Меморіал”, “Товариство Лева” та ін.

Політична реформа. Курс на підвищення ролі Рад у суспільстві. Вибори до Верховної Ради УРСР та місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.). Діяльність Верховної Ради нового скликання. Парламентська боротьба: «Група 239» та «Народна Рада». Параліч виконавчої влади. Декларація про державний суверенітет (16 липня 1990 р.). «Революція на граніті».

Змістовий модуль 2. Україна у роки незалежності (1991–2020 рр.)

Тема 7. Україна в умовах незалежності (серпень 1991 – листопад 2013 рр.)

Спроба державного перевороту 19 – 21 серпня 1991 р. у СРСР та його наслідки. Акт про незалежність: історичне значення. Основні напрями

діяльності Верховної Ради України на шляху формування української державності. Державна символіка. Активізація суспільно-політичного життя. Підготовка до референдуму та виборів президента 1 грудня 1991 р. та його результати.

Проблеми і труднощі державотворення. Формування трьох гілок влади. Пошук шляхів виходу з економічної кризи. Створення власної фінансово-кредитної системи та введення національної грошової одиниці. Соціальні, демографічні, національні проблеми.

Формування нових політичних партій, їхні програмні завдання. Багатопартійна система: проблеми і перспективи розвитку. Конституційний процес та його завершення (1996 р.). Особливості виборчих кампаній в Україні. Розвиток державної та політичної системи в Україні (1998 – 2008 рр.). Особливі тенденції трансформування багатопартійності в Україні. Реформування системи управління. Соціально-економічний розвиток: досягнення та прорахунки. Причини «Помаранчевої революції» та її вплив на державотворчі процеси в Україні (2004–2010 рр.). Соціально-економічний та політичний стан України за правління В.Януковича. Особливості політичного життя в Україні 2010–2013р.

Тема 8. Зовнішня політика України у 1991 – 2013 рр.

Початок розбудови зовнішньої політики України на початку 90-х рр. ХХ ст. Визнання України на міжнародній арені. Головні засади зовнішньополітичного курсу незалежної України. “Основні напрями зовнішньої політики України” (1993 р.) Багатовекторність зовнішньої політики України. Етапи здійснення зовнішньої політики. Набуття Україною без’ядерного статусу.

Курс на НАТО: прибічники і противники. Участь України у миротворчій діяльності ООН. Місце України в СНД. Україна у складі Ради Європи.

Відносини України та Росії у 1990-2000-х рр. Проблема о. Тузла. Російські енергоносії та Україна. Проблема Криму та Чорноморського флоту у контексті україно-російських відносин. Етапи розв’язання проблеми. Договір 1997 р. між Україною та Росією. Культурний та національний виміри україно-російських відносин. Ідеологічне протистояння.

Тема 9. Україна у 2013–2020 рр.

Революція гідності. Небесна Сотня. Окупація Криму Росією та розв’язання нею війни на сході України. Війна на Сході України (2014 – 2020р.р.): причини та наслідки для держави. «Гібридна війна». Добробати. Волонтерство під час війни. Реакція світової спільноти. Мінський процес.

Президентська кампанія 2014 р. Зовнішня та внутрішня політика П.Порошенка: успіхи та прорахунки. Вибори в Україні 2019р. В.Зеленський – президент України. Суспільно-політичні трансформації в сучасній Україні. Проблеми становлення громадянського суспільства. Суспільна динаміка та опозиційність.

Євроінтеграційний поступ України: економічні та політичні аспекти. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України.

Тема 10. Розвиток української культури на сучасному етапі.

Роль державної мови у процесі державотворення.

Взаємовідносини між державою і церквою, представниками різних конфесій. Православна і Українська католицька церкви в Західній Україні. Українська Автокефальна Православна церква. Томос.

Зміни в системі національної освіти. Тенденції розвитку науки. Досягнення та проблеми сучасної української культури. Перспективи розвитку української пострадянської художньої літератури. Книговидавництво. Кіномистецтво, театр. Монументальне мистецтво, відродження пам'яток минулого. Здобутки спортсменів.

Українська діаспора. Третя хвиля еміграції та формування сучасної української діаспори на заході. Українська діаспора в Канаді та США. Діяльність Українського Вільного Університету, Української Вільної Академії Наук та Наукового Товариства імені Т. Шевченка. Утворення Міжнародної асоціації українців і Республіканської асоціації українців (1989 р.). Українська всесвітня координаційна рада. Взаємозв'язки між Україною й українською діаспорою.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	ср с		л	пр	лаб	інд	ср с
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Історія українських земель у 1945–1991 рр.												
Тема 1. Українські землі у другій половині 1940-х – 1953 рр.	9	2	2			5	5	2				3
Тема 2. Західна Україна у другій половині 40-х – на початку 50-рр. XX ст.	9	2	2			5	6		2			4
Тема 3. Україна за доби “відлиги” (1953 – 1964 рр.).	11	4	2			5	7	2	2			3
Тема 4. Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. XX ст.	15	4	4			7	10	2				8
Тема 5. Культура та освіта України в 50 – 80-х рр. XX ст.	8		2			6	13					13
Тема 6. Україна на	14	4	2			8	10	2				8

шляху до незалежності (1985–1991 рр.)												
Разом за змістовим модулем 1	66	16	14			36	51	8	4			39
Змістовий модуль 2. Україна у роки незалежності (1991–2020 рр.)												
Тема 7. Україна в умовах незалежності (серпень 1991 – листопад 2013 рр.)	11	4	2			5	11	2	2			7
Тема 8. Зовнішня політика України у 1991–2013 рр.	7	2				5	11					11
Тема 9. Україна у 2013–2020 рр.	10	2	2			6	15	2				13
Тема 10. Розвиток української культури на сучасному етапі. Українська діаспора	11	2	2			7	17		2			15
Разом за змістовим модулем 2	39	10	6			23	54	4	4			46
Усього годин	105	26	20			59	105	12	8			85

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Україна у повоєнний період (1944-1953 рр.)	2
2	Боротьба ОУН-УПА у повоєнні роки	2
3	Шістдесятники в Україні	2
4	Діяльність дисидентів в Україні	2
5	Сільське господарство України в 60 – на початку 90-х рр. ХХ ст.	2
6	Культура та освіта України в 50 – 80-х рр. ХХ ст.	2
7	Чорнобильська катастрофа та її наслідки	2
8	«Помаранчева революція»: причини, перебіг, наслідки	2
9	«Революція гідності». Анексія Криму та агресія Російської Федерації на Сході України	2
10	Розвиток української культури на сучасному етапі	2
Усього годин практичних занять		20

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Українські землі у другій половині 1940-х – 1953 рр. Підготовка до практичного заняття 1. Повоєнні умови життя та праці населення	3 2
2	Тема 2. Західна Україна у другій половині 40-х – на початку 50-рр. ХХ ст.	

	Підготовка до практичного заняття 2. Жінки в УПА. Повсякденне життя та побут повстанців і підпільників	3 2
3	Тема 3. Україна за доби “відлиги” (1953 – 1964 рр.) Підготовка до практичного заняття 3 Повсякденне життя селян, робітників, інтелігенції. Ліна Костенко про роль шістдесятників у духовному житті України.	2 1 2
4	Тема 4. Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. XX ст. Підготовка до практичних занять 4-5 В’ячеслав Чорновіл: борець і людина. Валерій Марченко проти імперії брехні.	3 2 2
5	Тема 5. Культура та освіта України в 50 – 80-х рр. XX ст. Підготовка до практичного заняття 6 Творчість А. Горської, В. Івасюка, С. Параджанова, І. Миколайчука. Українське поетичне кіно	2 2 2
6	Тема 6. Україна на шляху до незалежності (1985–1991 рр.) Підготовка до практичного заняття 7 «Перебудова» на Чернігівщині Релігійне відродження у роки перебудови	2 3 3
7	Тема 7. Україна в умовах незалежності (серпень 1991 – листопад 2013 рр.) Підготовка до практичного заняття 8 Відновлення «історичної пам’яті»: Чернігівщина «Касетний скандал» та його значення	2 2 1
8	Тема 8. Зовнішня політика України у 1991–2013 рр. Участь України у миротворчих операціях Відносини України з країнами Центрально-Східної Європи (Польща, Румунія та ін.).	2 3
9	Тема 9. Україна у 2013–2020 рр. Підготовка до практичного заняття 9 Події Революції Гідності в Чернігові Проблеми історичної пам’яті в сучасній Україні. Меморіальні закони.	2 2 2
10	Розвиток української культури на сучасному етапі Підготовка до практичного заняття 10 Творчий проєкт «Діяльність сучасного видатного українського митця (письменника, спортсмена, режисера тощо)»/«Мистецтво Майдану»	2 5
	Разом	59

Методи навчання

1. Інтерактивні методи навчання (диспут, навчальні ігри).
2. Словесні методи навчання (лекція, бесіда).
3. Практичні методи навчання (виконання творчих завдань, підготовка доповідей, презентацій).
4. Проблемний виклад матеріалу.
5. Частково-пошуковий метод.

6. Дослідницький метод навчання.

Методи контролю

1. Усне опитування, участь у груповій роботі.
2. Творчі роботи, презентації.
3. Контрольна робота.

Засоби діагностики успішності та якості навчання

- студентські проекти, презентації та виступи на практичних заняттях;
- усна відповідь;
- тестове завдання;
- есе, рецензування наукової літератури;
- письмова робота.

Форми контролю навчальних досягнень

(поточний та підсумковий)

III семестр (екзамен)

							Поточне оцінювання та самостійна робота				Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2					
Тема	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	25	100
Бали	5	10	5	10	5	10	5	10	5	10		

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Методичні матеріали до практичних занять (презентації Power Point, завдання, карти).
4. Теми і завдання для самостійного опрацювання.
5. Матеріали до лекційних занять.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Академія, 2014. 720 с.
2. Історія України: навчальний посібник / під ред. В. А. Смолія. Київ: Альтернативи, 2002. 472 с.
3. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1985). Київ, 1999.
4. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник. Київ, 2005.
5. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. Київ, 2000.
6. Новітня історія України XX ст. Київ, 2001.

7. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України. Неупереджений погляд: Факти, міфи, коментарі. Харків, 2007.
8. Україна в ХХ ст. 1900 – 2000. Збірник документів і матеріалів. Київ, 2000.
9. Україна ХХ ст.: особи та події в контексті великої історії. Київ, 2001.
10. Україна: друга половина ХХ ст.: нариси історії. Київ, 1997.

Допоміжна література:

11. Андрушків Б. Чорна скрижаль України (15-й річниці Чорнобильської трагедії присвячується). Тернопіль, 2001.
12. Крим після анексії. Державна політика, виклики, рішення та дії. Біла книга / за редакцією Ю. Тищенко. Київ, 2016. 145 с. http://ucipr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=457&catid=42&Itemid=205&lang=ua
13. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: У 2 т. К., 1994. Т. 1, 2.
14. Бойко О. Україна у 1985 – 1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку. Київ, 2002.
15. Бойко О. Феномен провінційних революцій у контексті суспільно-політичного протистояння доби перебудови. *Сіверянський літопис*. 2001. № 2.
16. Брехуненко В. та ін. «Братня навала»: Війни Росії проти України ХІІ – ХХІ ст. Київ, 2016.
17. В тилу ворога. 1941–1945 рр. Документи і матеріали. Чернігів, 1994.
18. Відновлення української держави у 1941 році: нові документи і матеріали. Київ, 2001.
19. Війна (очима ТСН): 28 історій по той бік камери. Київ, 2015.
20. Гетьман В. Як приймалася Конституція України. Київ, 1996.
21. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність. Київ, 2005.
22. Голод 1946 – 1947 рр. в Україні: причини і наслідки. Київ, 1998.
23. Голод в Україні 1946 – 1947: Документи і матеріали. Київ – Нью-Йорк, 1996.
24. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація. Київ, 2005.
25. Доній О. Покоління Оксамитової революції. Київ, 1999.
26. Історія України в документах і матеріалах. Київ, 1991.
27. Історія України: Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Ю. Короля. Київ, 2002.
28. Історія України: Маловідомі імена, події, факти. Київ, 2008.
29. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років. Київ, 1995.
30. Касьянов Г. Україна 1991–2007: Нариси новітньої історії. Київ, 2008.
31. Киричук Ю.А. Український національний рух 40 – 50-х років ХХ ст. Львів, 2003.

32. Корогодський Р. Брама світла: Шістдесятники. Львів, 2009.
33. Кримські татари: шлях до повернення. Збірник документів. Київ, 2004.
34. Кулик Р., Майоров М. 2014. Початок російсько-української війни. Київ, 2019. URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/broshura-2014-rochatok-rosiysko-ukrayinskoji-viyni>
35. Україна крізь віки. В 15 т. Т. 14. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.). Київ, 2000.
36. Люди «сірої зони». Свідки російської анексії Криму 2014 року / упоряд. та вступ Андрієвська А., Халімон О. Київ, 2018. URL: file:///C:/Users/user/Desktop/Історія%20України_др.пол.ХХ%20ст/література/Люди%20Сірої%20зони_укр.pdf
37. Майдан від першої особи: 45 історій Революції Гідності / упоряд. Т. Ковтунович, Т. Привалко. Київ, 2015. URL: https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/maidan_vid_pershoy_osoby.pdf
38. Наш Крим. Неросійські історії українського півострова. Київ: К.І.С., 2016. 312 с. URL: https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/nash_krym_2016.pdf
39. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО / О. Калиновська та ін. Харків, 2015.
40. Обертас О. Український самвидав: Літературна критика та публіцистика (1960-і – початок 1970-х років). К., 2010.
41. Патриляк І. «Встань і борись! Слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939–1960 рр.). Львів, 2012.
42. Патриляк І. К. “Перемога або смерть”: український визвольний рух у 1939–1960-х рр. / Центр досліджень визвольного руху. Львів : Часопис, 2012. 512 с.
43. Політична історія України ХХ ст.: У 6 т. Київ, 2003. Т. 5, 6.
44. Політичний терор і тероризм в Україні ХІХ–ХХ ст.: Історичні нариси. Київ, 2002.
45. Рубльов О.С., Черченко Ю.А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції. Київ, 1994.
46. Русначенко А. Розумом і серцем: Українська суспільно-політична думка 1940 – 1980-х років. Київ, 1999.
47. Слабошпицький М. Пейзаж для Помаранчевої революції. Київ, 2005.
48. Три дні вересня вісімдесят дев'ятого: Матеріали Установчого з'їзду Народного Руху України за перебудову. Київ, 2000.
49. Українська Гельсінська група. До 30-річчя створення. Документи / Упор. О. Зінкевич. Київ, 2006.
50. Усна історія українсько-російської війни (2014-2018 роки). Вип. 4. Київ, 2018. URL: <https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/war-2014-2018.pdf>
51. Чорна книга України. Київ, 1998.
52. Чорнобильське досьє КІБ. Від будівництва до аварії: Збірник документів про катастрофу на Чорнобильській АЕС / упоряд. О. Бажан, А. Когут,

- Г. Боряк. Київ, 2020. URL: file:///C:/Users/user/Desktop/Історія%20України_др.пол.ХХ%20ст/література/Чорнобильське%20досьє%20КДБ.pdf
53. Шаповал Ю. Людина і система: Штрихи до портрету тоталітарної доби на Україні. Київ, 1994.
54. Шаповал Ю. Україна ХХ ст.: особи та події в контексті великої історії. Київ, 2001.
55. Яневський Д. Хроніки “Помаранчевої революції”. Харків, 2005.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

56. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>
57. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>
58. Національний меморіальний комплекс героїв Небесної Сотні – музей Революції Гідності. URL: <https://maidanmuseum.org/uk/storinka/pro-maydan>
59. Проєкт «Віртуальний некрополь української еміграції». URL: <http://necropolis.uinp.gov.ua>
60. Українська правда. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua>
61. Український інститут національної пам’яті. URL: <https://uinp.gov.ua>